

אהל יצחק

משולחן אבותינו חכמי המערב

הרב שמעון אילוז

יודע ה' ימי תמימים

מובא במדרש ביום שנפטרה שרה אמנו התחיל אדם הראשון התחיל לקרוא תרגום. והוא תמוה - וביאר הרב אברהם מלכה חידוש נפלא על זה, כשאדם נפטר ועולה למעלה הוא מתלונן על אדם הראשון שגרם לו מיתה, משיב לו אדם הראשון שעוונותיו הם שגרמו לו למות.

אבל האדם שוב מה מקשה לו? דינא. הלא שרה אמנו לא חטאה ובכל זאת מתה, שהרי כתוב מאה שנה ועשרים שנה שנה וגו'. ודרשו חז"ל. בת ק' כבת כ' שלא חטאה אם כן, למה נפטרה? שמע מינה בגלל אדם הראשון, אך התשובה שלו שבתרגום אונקלוס כתוב מאה עשרים ושבע שנים והוא השמיט את המילה שנה בכל מקום. אם כן, לדברי התרגום, אין את אותה הדרשה ששרה לא חטאה. ולכן מאז התחיל אדם הראשון. לומר פסוק זה לפי התרגום, ודו"ק.

ברם, פשוט לנו הדבר ששרה אימנו הצדקת לא חטאה, אלא כמו שמובא במדרש דכתיב "יודע ה' ימי תמימים", ופירש בספר 'מדרש יונתן' שעקידת יצחק הייתה ביום הכיפורים ובאה שרה אמנו לקריית ארבע ושאלה את בני הענקים הראיתם את אברהם? אמרו לה, ראינו זקן אחד שעמד בהר המוריה ועקד את בנו וכמעט ששחט אותו, באותו רגע פרחו נשמתה. נמצא ששרה נפטרה ביום עקידת יצחק שהוא היה ביום הכיפורים. ויודע שאמרו חז"ל הנפטר ביום הכיפורים סימן רע לו, ולפי זה דברי המדרש מבוארים - "שני חיי שרה" מאה שנה, ועשרים שנה, ודרשו בת ק' כבת כ' לחטא, נמצא שמתה בלא חטא, ועל זה הוקשה למדרש והרי נפטרה ביום הכיפורים וזה סימן רע לו?

לכן תירץ המדרש "כי יודע ה' ימי תמימים" - שוודאי שרה הייתה צדקת ולא חטאה, ומה שמתה ביום הכיפורים, כיוון שנוולדה בו ביום, והקדוש ברוך הוא

משלים וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום והוה "יודע ה' ימי תמימים" שמשלים שנותיהם מיום ליום.

ועל פי דברי המדרש נבין עוד רמז נפלא במה שאמרנו שהעקידה הייתה ביום הכיפורים. שהרי לאחר העקידה חזרו אברהם ויצחק מהעקידה, ומובא, שמהלך הדרך היה שלשה ימים אם כן קבורת שרה הייתה בערב חג הסוכות. ואברהם ספד לאשתו רק מעט, והדבר תמוה וכי כך ראוי לצדקת זו לבכות עליה רק מעט ולא הרבה ומדוע בכה עליה רק באותו היום? אלא כיוון שלמחרת היה חג הסוכות, ויודע שהרגל מבטל גזירת שבעה, ולכן כתוב כ' זעירא לרמז שלא ביכה אותה הרבה מפני קדושת החג.

ורמז עוד בזה בספר "מלאים זיו" שהסוכה היא ג' דפנות [ב' דפנות שלמות ושלישית אפילו טפח] והסוכה היא זעירה וקטנה ביחס לבית לפי שהבית בנוי מאבנים קבועות ושלמות והסוכה היא ארעית בכדי לישב בה שבעה ימים בלבד. וזה הרמז בכף זעירא, שהאות כ' יש בה ג' דפנות, ואמרו שאברהם בכה מעט מאותה סיבה שהוא ערב חג הסוכות, והסוכה היא זעירא בג' דפנות ודרים בה מעט, ועל ידי זה זוכרים שהחיים בעולם הזה הם זעירים ועראיים, ולכן יש להרבות בהם בתורה ובמעשים טובים ובענווה שעל ידי זה יזכה לחיי עוה"ב שהוא קבע וארוך. וזהו עיקר ההספד של אברהם אבינו על שרה אמנו הצדקת, בהיותה בת כ' שנים שזהו זמן מרץ החיים וכוחות היצר הרע בתוקפו, אבל שרה המשיכה את חייה עד לפטירה במקשה אחת שהכל שווים לטובה בלי חטא, וזכותה תהיה מגן וצנינה עלינו.

פנינים לפרשת השבוע

הרב שמעון גיאת

"אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני" (כ"ד ג').

מה טעם פסל אברהם את בנות הכנעני, והכשיר את בנות משפחתו שבארם אשר גם כן הן היו עובדי ע"ז במה נשתנו אלו מאלו? אלא שבנות כנען היו מושחתות במידות שזה דבר שעובר בתורשה מאב לבן, ולכן לא רצה אברהם לבוא בקשרי חיתון עם שכאלה.

בנות ארם אמנם עובדי ע"ז היו אך השחתתם לא היתה אלא השחתה שבדעות ואמונות כוזבות והשקפות אלליות אשר היו יסוד לפולחן האלילות שהיו במקומם, דעות כוזבות ואמונות אינן תכונות תורשתיות ואינן עוברות מאב לבן לכן לא חשש אברהם מלהשתדך עם אלו שהרי בכך לא יפגם זרעו(הקדמונים).

"והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמלך אשקה" (כ"ד י"ד).

בבקשתו הזכיר אליעזר את שתייתו קודם לשתית הגמלים, וכך היה רבקה השקתה את אליעזר לפני הגמלים. בספר חסידים (סי' תקל"א) מובא כי מכאן יש ללמוד שהגם שחובה על האדם להקדים את מאכל בהמתו למאכל שלו, מכל מקום אין הדין כך בשתיה ורשאי להקדים שתייתו לשתית בהמתו (הובא במ"א סי' קס"ו סק"י"ח). ולהלן מספרת התורה על אכילתו של אליעזר נאמר "ויתן תבן ומספוא לגמלים" ורק לאחר מכן כתוב "ויושם לפניו לאכול"(כ"ד ל"ב) שכן במאכל קודמת הבהמה לאיש.

ובספר 'אליה רבה' דוחה את ראיית ספר חסידים וטוען כי אין כל הבדל בין אכילה לשתיה ולעולם יש להקדים את הבהמה, אלא שכלל זה אינו אלא כשבעל הבהמה מאכיל או משקה אז חובה עליו לדאוג לבהמתו קודם, אך כשאחר מאכיל את חברו ואת בהמת חברו פשוט שצריך קודם לדאוג קודם לצרכי חברו ורק אח"כ לבהמה, ובנידון דידן היתה זו רבקה שהשקתה את אליעזר וכן השקתה קודם את אליעזר ואח"כ את הגמלים.

ויישם לפני לאכל ויאמר לא אכל עד אם דברתי דברי (כד, כג)

פעם אחת באו שני מחותנים לדין תורה לפני המגיד מדובנא ז"ל. אבי החתן - בעל אכסניה הוא, והזמין אליו את משפחת הכלה כדי לסכם את השידוך ביניהם. כאשר באו משפחת הכלה, נתן להם האכסנאי סעודה כיד המלך, ולאחר מכן ישבו וסכמו ביניהם את פרטי השידוך, והסתיים הדבר במזל טוב. אולם - טען אבי החתן - חייבים הם לי את דמי הסעודה אשר אכלו! שהרי בזמן הסעודה עדיין לא היינו מחותנים, ואם כן הסבו על שולחני כאורחים רגילים, וחייבים הם לשלם לי דמי סעודתם... אמר המגיד - כאשר אני שומע את טענתך - מתורצת לי קושיה! כאשר בא אליעזר לבית בתואל, נתנו לפניו אוכל, אולם אליעזר אינו אוכל, ואומר: "לא אוכל עד אם דברתי דברי", מדוע לא רצה אליעזר לאכול תחילה? אלא - סיים המגיד - וודאי ראה אליעזר מי הוא מחותנו, וחשש, כי אם יאכל קודם, ורק אחר כך יאמר את דברו, עלול המחותר לתבוע שישלם את מחיר סעודתו, שהרי בשעת הסעודה עדיין לא היו מחותנים..

זמני כניסת ויציאת השבת

פרשת חיי שרה

זמני כניסת השבת בירושלים
(40 ד' לפני השקיעה)

הדלקת נרות 16:01

צאת השבת 17:16

ר"ת 17:54

לרפואת מו"א רבי משה בן תמו בתוך שאר כל חולי עמו ישראל *

לרפואת אבישג מאשג בת גולדה ולהצלחת בנימין רוגל בן ציפורה וב"ב *

לרפואת מיטל בת גלדים תחי' ולהצלחת בני משפחתה *

להצלחת דורון עזרא וכל משפחתו בכל ענייניהם *

לעילוי נשמת הזקן הכשר רבי שמעון בן איזה האן ז"ל מוותיקי הלומדים בישיבתנו הק'

שאלה: את מי יש מצוה לאהוב?

תשובה: 1. אהבת השם יתברך - "וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וגו'":
יתבונן בנפלאות הבריאה ויתבונן בתורה ויכנס אהבה בלבו לקב"ה, וכן יעורר בני אדם לעבוד את הקב"ה כמו שעשה אברהם אבינו (ס' החינוך מצוה תי"ח).

2. אהבת הגרים - נצטוינו לאהוב הגרים, כלומר, שנזהר שלא לצער אותם, אבל נעשה להם טובה ונגמל אותם חסד כפי הראוי והיכלת, והגרים הם, כל מי שנתחבר אלינו משאר האמות שהניח דתו ונכנס בדתנו, ועליהם נאמר (דברים י, יט) "וְאַהֲבַתְּ אֶת הַגֵּר וגו'". ואף על פי שיכללהו כמו כן הצווי בישראל, שנאמר עליו: "ואהבת לרעך כמוך" (מצוה רמ"ג), שהרי גר צדק בגלל רעך הוא, הוסיף לנו השם בו מצוה מיוחדת לו באהבתו, וכמו כן הדבר במניעה מלרמות אותו, שאף על פי שהיה בכלל "ולא תונו איש את עמיתו" (מצוה של"ח), הוסיף לנו הכתוב בו מניעה מיוחדת לו, באמרו (שמות כב, כ) "וְגֵר לֹא תוֹנֶה" (מצוה ס"ג). ואמרו בגמרא (ב"מ נט ע"ב), שהמאנה הגר עובר משום "לא תונו וגו'", ומשום "וְגֵר לֹא תוֹנֶה", וכמו כן מבטל מצות "וְאַהֲבַתְּ לְרַעֲךָ וגו'", ומצות "וְאַהֲבַתְּ אֶת הַגֵּר" (חינוך מצוה תל"א).

3. ואהבת לרעך כמוך - וצריך לחמול על ישראל ועל ממונו כמו שאדם חומל על עצמו ועל ממונו, שנאמר (ויקרא יט, יח) "וְאַהֲבַתְּ לְרַעֲךָ כְּמוֹךָ וגו'". ואמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה. כלומר, שהרבה מצות שבתורה תלויות בכך שהאוהב את חברו כנפשו לא יגנוב ממונו, ולא ינאף את אשתו, ולא יונהו בממון ולא בדברים, ולא יסיג גבולו, ולא יזיק לו בשום צד וכמה מצות אחרות תלויות בזה (ס' החינוך מצוה רמ"ג).

4. אשתו- ת"ר האוהב את אשתו כגופו, והמכבדה יותר מגופו, והמדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה, והמשיאן סמוך לפירקן, עליו הכתוב אומר: וידעת כי שלום אהלך. האוהב את שכיניו והמקרב את קרוביו וכו' (יבמות סב ע"ב).

וכן צוו חכמים שיהא אדם מכבד את אשתו יותר מגופו. ואם יש לו ממון, מרבה בטובתה כפי ממונו. ולא יטיל עליה אימה יתירה, ויהיה דבורו עמה בנחת, ולא יהיה עצב ולא רגזן (רמב"ם אישות פרק טו הל' יט).

5. אהבת הרב - כשם שהתלמידים חייבין בכבוד הרב, כך הרב צריך לכבד את תלמידיו ולקרבן. כך אמרו חכמים: יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך. וצריך אדם להזהר בתלמידיו ולאוהבם, שהם הבנים המהנים לעולם הזה ולעולם הבא (רמב"ם ת"ת פ"ה הל' יב).

6. ממעלות הדיין שיהיה אהוב על הבריות - ממעלות הדיין: בית דין של שלשה, על כל פנים צריכין שיהא בכל אחד מהם שבעה דברים: חכמה, ענוה, יראה, שנאת ממון, אהבת האמת, אהבת הבריות להן, בעלי שם טוב וכו' (ספר 'מצוות ה' מצוה תצב).

רואה את העתיד

במדינה אחת חששו משלטון מושחת. לכן אימצו מנהג מוזר מאוד, שבכל שנתיים יבחר מלך חדש, ולא עוד, אלא שקודמו ישלח ללא הכבוד וההוד. ולא יודע ולא יוכר אלא יזרק בערום כזר, וכל הרכוש והממון אל קופת המדינה יוחזר, כך התנהגו בצעד תמוה ומוזר. ביום מן הימים בא להתגורר במדינה איש פיקח ובעל תבונה. ויראו בני המדינה את חוכמתו, ומשכמו ומעלה קומתו. ויבחרוהו למלך קרואי העדה, כי הוא מתאים בכל קנה מידה. והוא איש של צורה, לו משפט הבכורה, לקום ולהנהיג קריה מפוארה. מיד לאחר שהתמנה לתפקידו, נועץ באנשי סודו והבין את מנהג המדינה חסר ההבנה - כי הכל לתקופה קצובה ואחר יזרק ללא הכרת טובה. החכם את העניין קלט, והחל לתכנן דבר למפלט.

וזה דבר המלאכה, נתן עיניו בעיירה סמוכה. ושם קרקע ראויה לבנייה דרש, ואכן נמצא מגרש. שלח פועלים קורות ולבנים לקנות, מיד הכשירו את המקום וחיש החלו לבנות ארמון מפואר, באור יקרות מואר. מתנשא לגובה אדיר, ומעוצב באופן נדיר. חלונות ענק שקופים, את פניו עוטפים, כרי דשא ופרדסים, סביב הארמון פרוסים.

ויהי היום, לכאורה 'הנורא והאיום', נקרא המלך על ידי קרואי העדה, ושם קיבל את הפקודה - כי הגיעה עתו לפנות את מקומו, כמו קודמו וכמו שלפניו, אך הוא אפילו לא מצמץ בעיניו, כי הוא הכין עצמו לכך, וכבר טרח ונערך.

החכם את הנולד רואה, ונערך לעתיד כיהא.

מילתא דבדיחותא

זוג נוסע ברכב, שוטר עוצר אותם ומבקש רשיונות.

הבעל: שכחתי אותם בבית.

האשה: מה פתאום שכת, שללו לו את הרישיון!

השוטר: אתה יודע שנסעת על מאה וארבעים קמ"ש?

הבעל: מה באמת? בכלל לא שמתי לב.

האשה: מה לא שם לב, כל הדרך הערתי לו שהוא נוהג במהירות מופרזת

הבעל מאבד את סבלנותו וכועס על אשתו..

השוטר: בעלך תמיד מדבר אליך ככה?

האשה: לא תמיד, רק כשהוא שיכור!

בית הדין לממונות
"נחלי המשפט"

בית הדין פועל במסגרת חוק הבוררות (תשכ"ח) לשוב סכסוכים כספיים על פי דין תורה שמטרתו לספק צדק מהיר ונגיש. בית הדין חותר לפשר בין הצדדים ברוח טובה לשביעות רצון בעלי הדין. כמו כן עוסק בית הדין בתביעות נזיקין, נזקי שכנים, בטרדות עיסקיות, גישור בין אדם לחברו, הסכמי גירושין, היתרי עסקה, ערשית צוואה עפ"י ההלכה והחוק (בתשלום סמל').

בית דין אזרחי לדיני ממונות נותן מענה מקצועי ויעיל ע"י דינים מומחים ומנוסים ברשות האב"ד.

הגאון הרב שלמה סויסה שליט"א
הגאון הרב שמואל שטרן שליט"א
(מ"ד ו"י, ראש ישיבת נחלי נצח)

← הפניה אינה כרוכה בתשלום | 079-6976396 →

מערת המכפלה

וַיִּתֵּן לִי אֶת מַעְרַת הַמְּכַפְלָה אֲשֶׁר לֹא אֲשַׁר בְּקֶצֶה שְׂדֵהוּ בְּכֶסֶף מְלֵא יִתְּנָה לִי בְּתוֹכְכֶם לְאַחֲזֹת קֶבֶר (בראשית כג, ט).

למה נקרא שמו מכפלה | נחלקו רב ושמואל מדוע נקרא שמו מכפלה חד אמר - בית ועליה על גביו וחד אמר על שם שכפולה בזוגות (עירובין נג, רש"י, וע"י בן יהודע שם שאין מחלוקת ביניהם). רבינו בחיי (פרק כג, ט). והרמב"ן הביאו פירוש נוסף: נקרא מכפלה על שם שכפל שם הקב"ה קומתו של אדם הראשון, והיה נקרא כן מעולם ובני חת לא היו יודעים הטעם למה.

בזכות מידת החסד זכה אברהם לחסד של אמת במערת המכפלה | ואל הבקר רץ אברהם. יש אומרים על פי המדרש שהבקר רץ עד מערת המכפלה, ואברהם רץ אחריו, וראה המערה שכפולה. והיינו דכתיב "ויתן לי את מערת המכפלה אשר בקצה שדהו, ויש לתמוה מנא ידע אברהם שיש לעפרון מערה בקצה שדהו? ולפי המדרש ניחא: (פירוש בעלי התוספות פ"ח, ז).

ביקורו של רבי בנאה במערת המכפלה | הגמרא מספרת על רבי בנאה (חכם בבלי שעלה לארץ ישראל) שהיה מסמן מערות קבורה. כאשר הגיע למערת המכפלה מצא את אליעזר עבד אברהם שעמד בפתח המערה אמר רבי בנאה לאליעזר לך אמור לו שבנאה נמצא בפתח. נכנס, הסתכל ויצא כאשר הגיע למערה של אדם הראשון יצתה בת קול ואמרה: נסתכלת בדמות דיוקני, בדיוקני עצמה אל תסתכל!

אמר רבי בנאה: נסתכלתי בשני עקיביו (של אדם הראשון) ודומים לשני גלגלי חמה... הכל בפני שרה כקוף בפני אדם; שרה בפני חוה כקוף בפני אדם; חוה בפני אדם כקוף בפני אדם; אדם בפני שכינה כקוף

בפני אדם.. שופריה (י'פיו) דרב כהנא מעין שופריה דרב; שופריה דרב מעין שופריה דרבי אבהו; שופריה דר' אבהו מעין שופריה דיעקב אבינו; שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון.

וביאר הגאון רבי יוסף חיים זצ"ל בספרו "בן יהודע" (ב"ב נח). הנה נראה בודאי שהוא לא נכנס בהקיץ לתוך מערת המכפלה, ולא ראה בהקיץ המראה הזה, ולא שמע בהקיץ דברים אלו של בת קול ושל אליעזר, אלא הוא היה מציין בהקיץ ביום מערות הצדיקים, אך למערת המכפלה לא אפשר שיכנס, וגם לא היה צריך לציין אותה מלמעלה, כי היא מצויינת ועומדת מימות הראשונים, וגם המערה מוקף באבנים גדולות מזמן הראשונים, ופיה של מערה פתוח עד היום ומדליקין בו הגוים נר, אך במראה החלום, ראה כל המראה הגדול הזה, כאלו הוא ירד לתוך המערה, וראה את אליעזר ודבר עמו, וגם שמע דברי בת קול, והשיב דבר, והכל היה במראה החלום...

קדושת המקום | אמר רב הונא. קודם שבא אברהם, רבים היו מבקשים ליקבר שם, ומלאכי השרת היו שומרים המקום, ורואים אש דולקת שם, ולא יכלו לכנס, עד שבא אברהם ונכנס, וקנה את המקום. (זוהר חדש רות).

הרמב"ם קבע לעצמו יום טוב ביום שביקר במערת המכפלה | בספר חרדים (פרק סה) מביא כת"י מאיגרת הרמב"ם על נסיעתו לארץ ישראל, ובתוך הדברים כותב על ביקורו במערת המכפלה: "וז"ל שם: "וביום שלישי בשבת, ארבעה ימים לירח מרחשון, שנת שש ועשרים ליצירה, יצאנו מעכו לעלות לירושלים תחת סכנה, ונכנסתי לבית הגדול והקדוש והתפללתי ביום חמישי ו' ימים לירח מרחשון, ובאחד בשבת, ט' בחודש, יצאתי מירושלים לחברון לנשק קברי אבותי במערה, ואותו יום עמדתי במערה והתפללתי, שבח לאל יתברך על הכל, ושני הימים האלו, שהם ששי ותשיעי במרחשון, נדרתי שיהיה לי כמו יום טוב ותפלה ושמחה בה' ואכילה ושתייה, אלקים יעזרני על הכל ויקוים בי נדרי לה' אשלם אמן. וכשם שזכיתי להתפלל בה בחורבנה, כך אראה אני וכל ישראל בנחמתה מהרה אמן, עכ"ל:

האם מותר ליהודים להתפלל במערת המכפלה שהוא משמש כמסגד מוסלמים | בשו"ת ציץ אליעזר (ח"י סי' א' אות מד) כתב שם: "העירותי על

התפלות שעורכים כעת בתוך הבניין של מערת המכפלה (אחרי שזכינו בע"ה שעי"ה"ק חברון ת"ו בדינו היא) שכפי שענינו הראות המקום בפנים משמש למסגד לישמעאלים במלוא משמעותו, וביתר שאת וביתר עוז, מלבד בחלק המקום שרשום שטמונים שם יעקב אבינו מצד אחד ולא אמו מצדה השני. ואיך יתכן איפוא לשפוך שיח לפני בורא עולם לפי אמונתנו האמיתית במקום תפלה שלהם לפי אמונתם, וגם זאת שספריהם באמונתם הכוזבת מונחים שם ומפסוקיהם חקוקים על כל הקירות, ולמעלה מהציונים קבועים גם צורת חצי לבנה שלהם, והרי ההלכה היא שאסור ליכנס לבית עבודה זרה, ומה מאד מזהירים הפוסקים באופן חמור שלא ליכנס בבתי תפלותיהם אפילו אם אינם בתי ע"ז ממש.... גם אם נאחז בטענה שהם באו לגבולנו ואין בידם לאסור עלינו, זהו אבל אילו היינו מסירים עכ"פ ספריהם ותשמישיהם ולא שקודש וחול ישמשו בעירבוביא, על אחת כמה שיש להשמר שלא לעמוד אתם במחיצה אחת, והם פונים פניהם לתפלותם ואנו לאמונתנו הקדושה, ומי ייתן ואלה שהיכולת בידם יתנו לבם לסדר עבורנו כניסה מיוחדת למקום מיוחד".

מאידך, מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל (שו"ת יביע אומר ח"ז יו"ד סי' יב) דחה את טענותיו, וקבע שההלכה כדעת הרמב"ם (הלכות מאכלות אסורות פרק יא הלכה ז) שמסגדים אינם נחשבים לבתי עבודה זרה, ואין איסור להתפלל שם, והביא לכך מקורות רבים. וסיים: "כן ראיתי לכמה גאונים וצדיקים שהיו מתפללים בתוך המסגד של מערת המכפלה, ועד עכשיו יש שם בהכ"נ קבוע לתפלה, לאחינו

תושבי חברון וקרית ארבע".

מעשה שהיה | וכך מסופר על כניסה זו "פעם אחת בא פחה מאיסטנבול לעיר הקודש חברון, וכשהלך להתפלל במערת המכפלה, רצה לראות מה יש בתוך המערה, ונפלה החרב שלו מן התיק, והייתה זו חרב מצופה זהב ובאבנים טובות.

גזר הפחה על הישמעאלים שיוציאו את החרב מהמערה. הורידו אותם בחבלים ולא הספיקו, עד שהוציאו מתים. וכיוון שראה הפחה כך, גזר על היהודים להיכנס אל המערה ולהוציא את החרב. הפילו גורל ויצא הצדיק "חסד לאברהם".

הלך הצדיק למקווה וטבל ונתעטף בתכריכים, וכל אותו הלילה היה דורש בדברי קבלה. משהאיר השחר, אמר לחבריו שיתפללו בעדו כל עוד הוא בפנים המערה, שלא יאונה לו כל רע. הלך למערת המכפלה וקשרוהו בחבל וירד לתוכה. וכיוון שירד, החזיר להם החרב בחבל ואמר: "הגיעה השעה שאראה תוכה"...

הלך בפנים המערה וראה אדם אחד עומד. נתפחד וקרא "שמע ישראל", ואחר-כך שאלו: 'מי אתה?' - השיב: "אני אליעזר עבד אברהם". אמר לו אליעזר: "המתן כאן עד שאשאל רשות מאברהם, יצחק ויעקב, אם תיכנס". נתנו האבות רשות ונכנס. ומרוב הפחד נתעלף... נתנו לו ריחות-בושם להריח, קם על רגליו וסיפר להם המעשה. כיוון שראה שהמקום גן העדן הוא, לא רצה לצאת מתוכו. אמרו לו האבות: "זה אינו אפשר. עכשיו צא ומחר אתה עמנו"

העלוהו בחבלים ובא לביתו שמח וכל ישראל שמחים עמו. אמר לחבריו: "כך וכך נגזר עלי וכך רצוני!". וכל הלילה היה דורש לפניהם בקבלה עד קודם אור הבוקר. אותה שעה ירד למקווה שבביתו, טבל ולבש תכריכים וקרא "שמע ישראל": ויצאה נשמתו בטהרה... (מתוך ספר חברון 'זכרון דושלים'):

ברהמ"ז סילק השולחן והביאו לפניו פירות צריך לברך לפני ואחרי ברכה אחרונה, אם כן האם מפה העשויה מניילון חד פעמי הפרוסה על מפה רגילה בעת הסרתה נחשב כסילוק שולחן לעניין הפירות שמביאים לאחר מכן שצריך אף ברכה אחרונה קודם ברהמ"ז?

תשובה: הנה בגמרא (ברכות דף מא) מובא שאמר רב פפא הלכתא (הלכה) "דברים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה אין טעונין ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם, ושלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה טעונין ברכה לפניהם ואין טעונין ברכה לאחריהם, לאחר הסעודה טעונין ברכה בין לפניהם בין לאחריהם, ושם פירשו התוספות (ד"ה הלכתא) והרא"ש (סי' כו) שלאחר גמר הסעודה שכבר משכו ידיהם מן הפת היו קובעים עצמן לאכול פירות ופרפרת ולשתות יין,

השולחן ממש יש לסמוך על הסוברים שדין זה שייך אף כיום אבל לא לעניין הסרת המפה. והראשל"צ בעל הלכה ברורה (בסימן קע"ז בסעיף ט') כתב שכל שהמפה האחרת שעל השולחן היא עיקר השולחן (כגון מפה של בד נאה), וכל מה שמניחים עליה את המפת ניילון הוא כדי שלא תתלכך אפילו שמסירים את מפת הניילון לבדה מחמת שאינה נקייה, אין זה נחשב לסילוק השולחן, שהרי המפה השניה היא עיקר הכיסוי שנשאר על השולחן וכו' ומ"מ אם אין שם עוד מפה אלא רק אותה מפת ניילון ומוציאים אותה ונותנים במקומה מפה אחרת אף זה נחשב לסילוק גמור.

וא"כ יוצא מהאמור לעיל: א. אם הסירו המפה ושמו מפה אחרת הוי סילוק וצריך לברך ב. ואם זה מפה מניילון אם זה מונח על גבי מפה מבד אין נחשב סילוק וא"צ לברך ואם זה ע"ג השולחן ממש נחשב כסילוק וצריך לברך ברכה אחרונה.

שבא עלינו לשלום, עד יום הכיפורים אחר שיבוא לקראתנו לשלום", הוא דילג על המלים "ומיום הכיפורים הזה שבא עלינו לשלום ועד יום הכיפורים אחר שיבוא לקראתנו לשלום".

היה בזה כעין נבואה שנזרקה מפיו, שלשנה הבאה לא יהיה בחיים.

בראש חודש חשון תרפ"ט לא הרגיש הרב בטוב, ואחרי כמה ימים התגבר על מחלתו, אבל בכ"ד בחשון שוב לא הרגיש טוב, במוצאי שבת זירז את שבניו שישמיעו לפניו את ההבדלה, ואחרי כמה שעות נפטר. דבר פטירתו התפרסם בכל רחבי המדינה, ומכל קצוי מרוקו באו לחלוק כבוד אחרון.

השד"ר רבי נסים דאנן ששימש כראשון לציון בירושלים, וכן רבי רפאל ביבאס, שד"ר מטבריה.

מילא את מקומו של רבי שלמה, בנו רבי משה, אך הוא לא האריך ימים ונפטר בשנת תרצ"ו. הבן השני הגאון רבי שאול אבן דנאן, היה גדול בכל מקצועות התורה.

בתחילה שימש ברבנות בעיר מראקש, ואחר כך כיהן בתור אב בית דין בעיר מוגאדור.

אחר כך כחבר בית דין לערעורים ברבאט. בשנת תש"ט נבחר רבי שאול כרב ראשי של מדינת מרוקו. הוא נהג נשיאותו ברמה, וזכה לכבוד רב מצד קהילתו ואנשי השלטונות, הוא תיקן תקנות חשובות רבות, וחבר ספר "הגם שאול", נדפס בפאס תש"ט.

רבי שאול אבן דנאן עלה ארצה בשנת תש"ך. נפטר ביום כ"ב ניסן תשל"ב. - בכתר שם טוב בהיותו בן שמונים ושמונה שנה, זכר צדיקים לברכה.

רבי שאול אבן דנאן זצ"ל

את קהילתו משפט צדק, בכל ימי שבתו בבית הדין. גם בעלי הדין הרגישו בצדקת משפטו, ויצאו מלפניו שמחים, בקבלם על עצמם את דבריו כהלכה לשמה מסיני.

השלטונות הצרפתים העריכו מאוד את מידות הצדק והיושר של הרב, וחיבבו את פסקיו ההלכתיים. ומעניין הדבר, שמשפטים שהגישו יהודים לבתי משפט צרפתיים, העבירום השלטונות לרבי שלמה, כמו כן התייעצו אתו בשאלות שנגעו בענייני היהודים וקיבלו את חוות דעתו.

עובדות אלו אושרו מדברי הרב עצמו. וכך הוא כותב: "שאלוני נסיכי הממשלה אדוני הארץ, משם ראש הממשלה האדון זיריניאל גורו. במקום אחר כתב: "כאשר הייתי בארץ מולדתי

רבי שלמה אבן דנאן זצ"ל

בעיר המהוללה פאס יע"א, נדרשתי לחוות דעתי מהממשלה הרוממה ממשלת צרפת ירום הודה".

שמו של רבי שלמה התפרסם לשם טוב ולתהילה בכל רחבי מרוקו, כאחד מגדולי ההלכה. כך פנו אליו כל רבני הקהילות במרוקו בשאלות הלכתיות בענייני אישות ובדיני ממונות. רבי שלמה היה בזמנו הרב המוסמך היחידי לענייני חליצה, בכל מדינת מרוקו.

רבי שלמה נהג לדרוש בליל יום הכיפורים, ובתוך דבריו, היה בוכה ומצביע על מקום ישיבתם בבית הכנסת של האנשים שנפטרו במשך השנה.

בליל כיפור של שנת תרפ"ט -התחיל הרב באמירת "כל נדרי" בהתלהבות גדולה, וכהגיע לקטע "מיום הכיפורים שעבר עד יום הכיפורים הזה שבא עלינו לשום, ומיום הכיפורים הזה

רבי שלמה אבן דנאן זצ"ל
כ"ח חשון

הגאון רבי שלמה אבן דנאן, נולד לאביו רבי משה ביום שבת ט' בסיון תר"ח - אביו רבי משה היה תלמיד חכם חשוב, שחיבר כמה ספרים בהלכה.

בעיר פאס היה בית כנסת - שעבר מדור דור - לצאצאים של בני משפחת אבן דנאן, ושם התפללו לפי נוסח תפילה של התושבים, להבדיל מנוסח של המגורשים. היהודים שהיגרו מספרד למרוקו, בעקבות גירוש ספרד בשנת רנ"ב.

בחודש תמוז תרל"ט - בהיותו בן שלושים שנה - נבחר לדיין ומורה צדק. יחד אתו בבית הדין, ישבו חכמים גדולים בתורה ובשנים, ובכל זאת כיבדו את רבי שלמה הצעיר לימים. הוא ישב בבית דינם של דודו רבי יצחק אבן דנאן ורבי יוסף סירירו, חלק מחידושי רבי יוסף סירירו נדפסו בספרים, "ליצחק ריח" ואשר לשלמה".

בשנת תרע"ט, בחרו השלטונות הצרפתים את רבי שלמה, לתפקיד דיין בבית הדין הגדול לערעורים בעיר הבירה רבאט, בראשותו של חברו הגאון רבי רפאל אלנקאוה. מאידך, היה קשה על רבי שלמה לעזוב את משפחתו בעיר פאס, ולכן על אף יחסי הידידות שהיו לו לחברי בית הדין, ובפרט עם רבי רפאל אלנקאוה - ביקש מהשלטונות לשחררו מתפקיד זה ולהחזירו לפאס.

בחודש שבט תרפ"א, שב רבי שלמה לעיר פאס, והתמנה לרב ראשי וראש בתי הדין. הוא שפט